

Vecās
savrupmājas
nostēpums

Agijas Stakas ilustrācijas

Viktorija Zlatkina

Vecās
sarrupmājas
noslēpums

Brīvlaika detektīvs

Tulkojusi **Gunita Mežule**

ZVAIGZNE ABC

821.161.2-93
ZI 200

Grāmatas un vāka dizaina autore *Māra Alševska*

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Teksts, Viktorija Zlatkina, 2024

© Ilustrācijas, Agija Staka, 2024

© Tulkojums latviešu valodā, Gunita Mežule, 2024

© Literārā apdare, mākslinieciskais noformējums, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2024

ISBN 978-9934-32-019-4

PROLOGS,

kurā Kostiks pazūd bez pēdām

1938. gada augusts

Dārzs bija pilns ar dzeltenām rozēm, kas atgādināja saules drumstalas. Mamma dievināja šīs rozes. Viņas milules apvija arkas, rāpās augšup pa sienām, kuploja čemuros. Kostikam vairāk patika ogas. Tās bija ne vien skaistas, bet arī ēdamas. Protams, visgardākās bija meža zemenes. Vecmāmiņa apgalvoja, ka tās esot brīnumogas no Trejdevītās karaļvalsts, tajās esot paslēpts zemes gars.

Tētīm nepatika ne ziedi, ne ogas. Viņam, kā jau militāristam, tas nepiedienējās. Taču arī viņam bija savas vājības.

Viņš nespēja iztikt bez gramofona. Ieslēdza to katrā nedēļas nogalē, un tas dārdēja pa visu pagalmu.

Svētdien Kostiks rotaļājās dārzā. Mamma sēdēja verandā un lasīja grāmatu. Tētis savā mūžīgajā armijas frencī, kas bija sapogāts ar apzeltītām pogām, staigāja pa dārzu un kaut ko klusitēm dungoja. Kalpone Nataša mazgāja paklāju, bet virtuvēne lasīja jāņogas ievārijumam.

Kostiks gribēja iet pie labākā drauga, taču mamma neļāva. Viņai nepatika abu draudzība. Bērnam no muižnieku ģimenes neklājās draudzēties ar parastu puīseli. Bet ar viņu bija tik jautri! Un arī viņa vecāki nebija nekādi garlaicīgi. Tēvocis Nurs ļāva jāt ar zirgu un gulēt zem klajas debess.

Ja reiz nedrīkst draudzēties, Kostiks sāka meklēt apslēptās bagātības. Tās noteikti būs nobēdzinātas mājā, atliek tikai atrast. Mamma un tētis par šo iedomu vienīgi pasmējās.

– Vectēvam nevar ticēt. Viņš bija triku meistars un melkulis. Aizjokojās tiktāl, ka nospēlēja visu mantu. Padomā pats: ja bagātības tiešām būtu, vectēvs būtu tās licis lietā, – sprieda mamma.

– Vecumdienās tavš vectēvs galīgi pazaudēja prātiņu, – tētis viņai piebalsoja.

– Neko viņš nepazaudēja, – Kostiks nebija ar viņiem vienisprātis. Viņš zināja, ka vectēvs bijis īpašs. Bet īpašiem cilvēkiem arī bagātības ir īpašas.

Vectēvs bieži vien runāja noslēpumaini un nesaprotami:

– Mūzika dzīvo visur. Tā ieskauj, pārņem, satrauc. Pasaulē visam ir sava balss, sākot ar kukainīti un beidzot ar lāci. Pat zāle un akmeņi izdod skaņas. Vajag tikai iemācīties tās saklausīt.

– Opi, vai briesmoņi eksistē? – jautāja Kostiks.

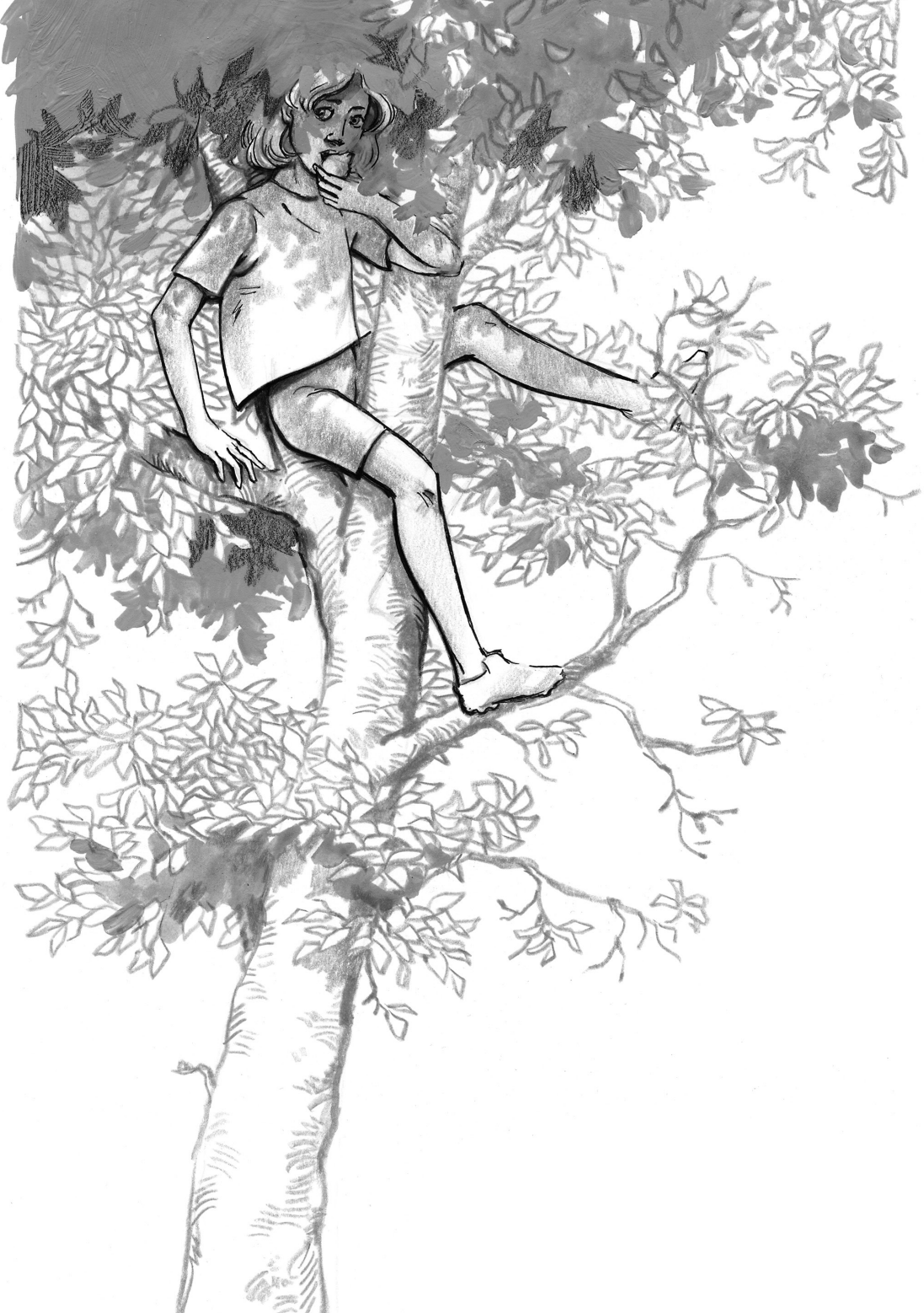
– Kas tik neeksistē šajā pasaulē! Briesmoņi, rūķi, brīnumdari... Viņi ir tur, kur var dzirdēt dzīves mūziku.

Tad nu arī Kostiks tagad skraidīja apkārt un klausījās. Zālē svilpoja vējiņš, čivināja putni, sisināja cikādes. No tālienes skanēja tēvoča Nura balss. Viņš kā vienmēr ganīja zirgus.

Kostiks izpētīja katru stūrīti, nepiemirsa arī zirgu stalli un saimniecības ēkas. Matroža krekla apkaklīte nošķiebās uz sāniem, bikses notraipījās. Mamma dusmosies. Taču Kostikam bija vienalga, viņš turpināja klausīties.

Un šajā brīdī atskanēja ļaunu vēstoša čikstoņa, atgādinot pamodināta briesmoņa rēcienu. Sejā iesitās sasmacis gaiss, uzvēdīja aukstums.

Kostiku vairs neviens netika redzējis...

PIRMĀ NODAĻA,

kurā Karolīna, saukta par Karolinci,
satiekas ar Albīnu un atrod laimes skārda bundžu

2018. gads

Karolincis sēdēja kokā un domāja par to, kā pagarināt vasaru. Šogad tā bija aiztraukusies garām. Tēta darba dēļ uz jūru viņi neaizbrauca, ekskursijās nedeīvās, zvērudārzu neapmeklēja. Pabija vienīgi pie vecmāmiņas laukos – un arī tikai divas nedēļas. Un to jūs saucat par vasaras brīvlaiku?

Līdz pirmajam septembrim bija atlikusi nedēļa. Augusta pēdējās dienas neskaitās, tās sabojāja domas par skolu. Izklaides vairs nepriecē, ausīs zvana skolas zvans, pakausī elpo mācības.

Siltā saulīte izlauzās cauri lapotnei un apspīdēja bumbieru dzeltenī sarkanos sānus. Ar vienu roku pieturoties pie koka, Karolincis nokoda kumosīņu bumbiera un pārvietojās uz blakus zaru. Acu priekšā nozibēja zirnekļa tīkls, pie vasar-raibumainā vaiga pielipa lapiņa. Kastankrāsas cirtās gluži kā dārza dobē iekrita pāris sīku zariņu.

– Ja pilsētu pārklātu burvju migla, cilvēki to ieelpotu, un vasara kļūtu mūžīga, – sapņaini noteica Karolincis. Viņai patika izgudrot visādus stāstus. Ne velti viņas uzvārds bija Stāstiņa.

Karolincis nograuzā sīvo bumbieri, nometa serdi zemē. Ap koku riņķojošais bēškrāsas labradors pacēla galvu un paluncināja asti.

– Nekāpšu zemē, sēdēšu te līdz nākamajai vasarai.

Labradors pacēlās pakājkājās, ar priekšķepām atbalstījās pret koka stumbru un prasīgi ierējās. Karolincis ar plaukstu piesedza acis no saules. No šejienes varēja saskatīt daļu parka un līdzās esošo ceļu, pa kuru staigāja cilvēki.

No lielveikala iznāca gaišmataina meitene puķainā kleitā un sandalēs. Rokā viņa turēja piena paku, padusē bija pasitusi kukurūzas vāļīti. Banānu ķekars, baklažāns un bagete ar apbrūnējušu garoziņu rēgojās laukā no somas.

Tā taču ir Albīna, viņas klasesbiedrene! Stiept tik daudz iepirkumu viņai nebija nekas jauns. Albīnas vecāki bija ārsti, augas dienas pavadīja darbā. Visi mājas darbi, arī jaunākās māsas pieskatīšana, bija uzkrauti Albīnai.

Ar Albīnu Karolincis sazinājās bieži, arī sociālajos tīklos, taču nekādas draudzenes viņas nebija. Pie pastāvīgas draudzenes Karolīna tā arī nebija tikusi. Kāpēc jādraudzējas ar vienu, ja visapkārt ir tik daudz bērnu? Desmit gadu vecumā viņa uzskatīja sevi par neatkarīgu un draudzējās ar visiem pēc kārtas.

– Albīna, kukū! – Karolincis viņai uzsauca, kad meitene pienāca tuvāk.

– Čau! Kāpēc tu esi uzkāpusi kokā?

– Mēģinu pagarināt vasaru. Augšā galva labāk strādā.

– Ak, ja man būtu tavas problēmas... – Albīna enerģiski nošūpoja galvu un ciešāk satvēra piena paku, lai tā neizslīdētu no rokas.

Karolincis ieķiķinājās. No augšas Albīna atgādināja smieklīgu rūķīti, cepures vien pietrūka. Lai gan, ja skatītos no lejas, nekas daudz nemainītos. Albīna arī sporta stundās ierindā stāv pati pēdējā.

Asti luncinādams, suns pieskrēja pie Albīnas un sāka apostīt produktus.

– Validol, liecies mierā! – uzsauca Karolincis.

– Gaļas man nav, te viss ir veģetārs. Mēs sociālajos tīklos izlasījām, ka vasarā gaļa esot kaitīga, – paskaidroja Albīna.

Labradors sašķobīja degunu, likdams manīt, ka veģetārisms nav domāts viņam. Albīna paņēma piena paku otrā rokā, un padusē iespiestā kukurūzas vālīte iekrita zālē.

Albīna vēl nebija aptvērusi, kas noticis, kad Validols jau paķēra guvumu un metās bēgt.

– Atdod! – meitene pieprasīja.

– Dod! Tas nav tavs! – nokomandēja Karolincis, nokāpjot no koka.

Atdot kukurūzu Validols ij negrasījās. Uz soliņa sēdošo večiņu neapmierinātās ņurdēšanas pavadīts, viņš sāka joņot tām apkārt. Puika ar atļukušām ausīm, kurš bija vērojis šo ainiņu, filmēja visu ar telefonu. Sieviete ar bērnu ratiņiem pārsēdās uz attālāka soliņa.

Ar izsaucienu “Tu man vienreiz dabūsi!” Karolincis metās pakaļ sunim. Dzenāt Validolu viņai bija gluži ierasta lieta. Sunim patika rotaļāties, un viņš domāja, ka visi pārējie arī grib to pašu. Sākumā viņu sauca par Babilonu tāpat kā seno pilsētu. Taču pēc muļķīgiem izlēcieniem, kuru dēļ mammai nācās dzert sirdszāles, suns tika pārdēvēts par Validolu.

– Ai, skaties! Zem koka ir bedre, un tajā kaut kas spīd.

– Kāda bedrē? Kas spīd? – skrienot apjautājās Karolincis.
– Šķiet, ka to būs izracis tavš sunš. Izskatās pēc apslēptiem dārgumiem.

– Dārgumi? Tu joko?

– Paskaties pati.

Albīna nometa no pleca somu, iesvieda zālē piena paku un metās pie koka. Par kukurūzu viņa jau bija galīgi aizmiršusi. Karolincis lika mieru Validolam un joza pakaļ Albīnai.

Meitenes nometās ceļos un ielūkojās bedrē. Iekšā patiešām kaut kas spīdēja.

– Zelts! – priecīgi iesaucās Karolincis.

– Mēs esam bagātas, – piebilda Albīna.

Validols, ieraudzījis, ka neviens viņu neķer, zaudēja interesi par kukurūzu. Viņš pieskrēja pie koka un arī iebāza purniņu bedrē. Suns acīmredzami lepojās ar to, ka tieši viņš ir atradis dārgumus.

Meitenes vienlaikus pastiepās pēc dārgumiem, taču pusceļā sadūrās ar pierēm. Validols jautri ierējās. Ja varētu, viņš sāktu smieties.

Karolīna paberzēja sadauzīto pieri un pirmā izvilka no zemes skārda bundžu. Aplūkojusi to uzmanīgāk, meitene saduga. Atradums nemaz nebija no zelta. Kāds bija to aplīmējis ar zeltainu šokolādes iesaiņojuma foliju. Arī bundžas izmērs neraisīja uzticēšanos, pārāk maziņa. Pieklājīgus dārgumus tādās neglabā.

– Viltojums, – Karolincis neslēpa vilšanos.

– Labāk paskatīsimies, kas tur ir iekšā. – Albīna sakratīja bundžu. – Ieklausies – žvadz.

– Pārbaudi, – bez mazākās aizrautības atsaucās Karolincis. Bija mulķīgi cerēt, ka viņas atradīs īstus dārgumus pilsetas parkā. Turklāt vēl redzamā vietā. Kāds jau sen būtu tos izracis. Kāds, kurš piedzimis apmēram pirms simts gadiem.

Albīna noņēma cieši uzlikto vāciņu un izkratīja zālē pudeļu korķus, izbalējušus konfekšu papīriņus, zvaigznes formas nozīmīti ar iniciāļiem K. Š., lielu dzelzs pogu ar diviem caurumiņiem un divas metāla detaļas ar robiņiem. Vēl tur atradās āmuriņam līdzīgs priekšmets. Tāds garens, bet galā mazliet vēderains, augšpusē bija redzams piekarināms riņķītis. Acīmredzot šis priekšmets pie kaut kā tika piestiprināts.

– Kaut kādi krāmi. – Karolincis saviebās un norādīja uz āmuriņu. – Kas tas tāds?

– Nezinu. Varbūt ar to atgaiņāja ļaunos garus?

– Vai piesauca labos.

Lai morāli atbalstītu Karolinci, Validols nolaizīja viņai vaigu. Izskatījās, ka suns saka: “Neskumsti, es atradišu citus dārgumus, labākus par šiem.”

Karolinci tas neiepriecināja. Viltoti dārgumi viņu neinteresēja. Ja viņai būtu kādi pieci gadi – tad varbūt. Taču šis laiks jau sen bija pagājis.

Viņa paņēma skārda bundžu un, iebāzusi tajā plaukstu līdz pat apakšai, izvilka salocītu zīmīti un izbalējušu savrupmājas fotogrāfiju. Tās pašas, kas atradās pilsētas nomalē. Agrāk tā bija piederējusi muižnieku ģimenei, bet nu jau daudzus gadus stāvēja pamesta. Runāja, ka tur esot nogalināts zēns, saimnieku dēls.

– Vēl viens pārsteigums? – nobrīnijās Albīna, pētidama fotogrāfiju.

Karolincis atlocīja zīmīti. Tā bija rakstīta akurātā rokrakstā, zem teksta attēlots tas pats āmuriņš.

– *Apsveicu, jūs atradāt slepeno skārda bundžu, – Karolincis sāka lasīt. – Jums ir jāatmin savrupmājas noslēpums. Atrodiet trūkstošo detaļu un pievienojiet to (skatieties zīmējumā). Kad abas daļas savienosies, ieraudzīsiet brīnumu. To, kurš neatminēs noslēpumu, veselu gadu vajās neveiksmes. Ja izmetīsiet bundžu, gari uz jums sadusmosies.* – Karolincis apmulsa. – Kādi gari?

– Tas ir joks.

– Aha, kaut kas līdzīgs laimes vēstulei. To vajag pārsūtīt citiem cilvēkiem, citādi tiksi nolādēts vai nomirsi. Internets ir pilns ar tamlīdzīgām blēņām. Mamma teica, ka tādas vēstules uzreiz vajagot izdzēst.

– Es arī esmu par to dzirdējusi, – piekrita Albīna.

– Mūsu kaimiņiene tādu pa pastu saņēma. Vēstulei vēl bija pievienota sena pīrāga recepte. Pīrāgu vajadzēja izcept, bet vēstuli pavairoot un nosūtīt desmit draugiem.

– Nosūtīja?

– Viņai tik daudz draugu nebija. Viņa arī mūs cienāja ar “laimīgo” pīrāgu un gribēja iesmērēt vēstules kopiju. Mēs atteicāmies, kaimiņiene papukstēja, papukstēja, bet likās mierā. Vēstules viņa nenosūtīja, un nekas slikts ar viņu nenotika, ir sveika un vesela.

– Ko darīsim ar laimes bundžu? – jautāja Albīna.

– Noslēpsim, lai neviens cits neatrastu.

Meitenes sabāza krāmus skārda bundžā un palūkojās apkārt.

– Ieliksīm dobumā. Tur neviens neskatīsies, – ierosināja Karolincis.

– Izņemot vāveres, parkā to ir papildnam. – Albīna pasmaidīja.

Karolincis uzkāpa bumbierē un, paslēpjoties lapotnē, izvilka no bundžas āmuriņu. Nācās to pabāzt zem krekliņa, jo kabatā tas neietilpa. Jāuzzina, kas tas par verķi. Ja nu tam piemīt kāda vērtība? Ja ne – izmetīs mēslainē.

– Tu tur neesi aizmigusi? – Albīna viņai uzsauca.

Validols skaļi ierējās.

– Tūlīt!

Karolincis iebāza bundžu dobumā un kāpa lejā.

– Kāpēc tik ilgi?

– Es kaut ko paķēru, – nočukstēja Karolincis, paceļot krekliņu augšup.

– Kāpēc? Tā manta var būt nolādēta.

– Tu teici, ka netici lāstiem.

– Daudz ko es teicu. – Albīna pacēla no zemes somu.

– Kukurūzu atradi?

– Ko nu vairs! Tā ir apsiekalota no visām pusēm.

Meitenes paskatījās uz pieklusušo Validolu. Viņš kaunīgi paslēpa purnu ķepās.

– Kāpēc tikai viena vāļīte? Kā jūs grasījāties to sadalīt?

– Es to nopirku salātiem. Jūtībā atradu superīgu recepti, – sacīja Albīna.

– Rīt nopirkšu tev citu kukurūzu, – apsolīja Karolincis, sniedzot viņai zālē atrasto piena paku.

– Paldies, nevajag. – Albīna pasmaidīja. Paņēmusi pienu un uzmetusi plecā somu, viņa devās projām.

Karolincis kopā ar Validolu steidzās mājup.

OTRĀ NODAĻA,

**kurā Karolinci sāk vajāt tomātīgas, pankūcīgas
un citādas neveiksmes**

Virtuvē smaržoja pēc pankūkām un meža zemeņu ievārījuma. Vakar vecmāmiņa no laukiem bija atsūtījusi meža zemeņu groziņu. Mamma stāvēja pie plīts un gluži kā kāda visvarena dievība ar vienu roku apgriezta pankūkas, bet ar otru maisīja ievārījumu. Viņa bija gara auguma, ar apaļu seju un brūnām acīm. Biezā zirgastē saņemtie kastaņkrāsas mati starp lāpstiņām aizsniedzās līdz pat viduklim.

Kad mamma gatavoja kaut ko garšīgu, apkārt sāka notikt brīnumu lietas. Vismaz Karolincim tā likās. Un arī tagad kolibri putniņi uz mammas katūna halāta sakustējās. Atdalījās no auduma un sāka lidināties pa spilgti oranžo virtuvi.